

El desgreuje per l'espoli es reactiva

Un centenar de municipis catalans estarien en condicions de denunciar l'Estat per recuperar les pessetes republicanes saquejades

Sant Julià de Ramis va obrir el camí i un bufet d'advocats gironí fa dos anys que hi treballa

---

Abans del mes de novembre, el Consell de Ministres ha de respondre a l'Ajuntament de Sant Julià de Ramis si, tal com el consistori li ha reclamat, accepta tornar-li les 818.684,5 pessetes que el franquisme va requisar als veïns del poble l'Any de la Victòria. Basant-se en un informe tècnic de la Universitat de Girona que actualitza el valor d'aquests diners, li demana gairebé 11,5 milions d'euros. Serien retornats als descendents de les persones que el 1939 van complir amb el decret que obligava a portar al Banc d'Espanya, sense rebre cap tipus de contraprestació, "el paper moneda posat en circulació per l'enemic".

Les monedes i bitllets dels perdedors de la guerra, els emesos al final de la Segona República Espanyola, després del cop d'estat de Franco del 18 de juliol del 1936, s'havien de portar a les oficines bancàries de cada municipi, però en el cas dels pobles petits i mitjans, que no tenien sucursal, van ser els ajuntaments els que van fer la recollida i els van portar al Banc d'Espanya. Va ser el cas del consistori de Sant Julià de Ramis i és per això que fa dos mesos, el 10 de maig, l'Ajuntament va presentar una reclamació patrimonial per responsabilitat a l'Estat. Vol el retorn dels diners comissats. Sant Julià és el primer ajuntament que ha fet el pas, però ara que han passat les eleccions municipals i s'han constituït els nous governs, tot està a punt perquè es reactivi la lluita contra un dels molts greuges del franquisme, la conversió de milions de pessetes en fum.

El bufet gironí que porta el cas, Delso Quintana Advocats, compta que la resposta del Consell de Ministres a la petició de rescabament serà un no rotund i és per això que ja està ultimant el segon pas, la demanda contenciosa administrativa davant la sala tercera del Tribunal Suprem. Fa més de dos anys que els professionals del despatx treballen amb l'historiador Narcís Castells, també gironí, per impulsar aquesta lluita. Segons les converses que han mantingut amb diversos ajuntaments, n'hi ha alguns que ja estan convençuts i podrien ser els propers a presentar reclamació, com ara Porqueres, Vilademuls, Camós, Cornellà del Terri i Celrà.

Això serà només l'inici, ja que podrien ser molts més els ajuntaments que iniciïn la batalla judicial per compensar els seus veïns de l'espoli franquista. Per poder portar el cas davant la justícia, cal el resguard que el Banc d'Espanya va entregar als representants dels consistoris l'any 1939 i molts es conserven en arxius municipals, encara que els seus responsables no en siguin conscients. Castells s'ha dedicat a investigar on són aquests rebuts i ja té constància de documentació relacionada amb la confiscació del diner roig en un centenar de municipis no només de Girona, sinó de tot Catalunya, entre els quals Cardona, Guissona, Ivars de Noguera, Tàrrrega, Alella, Olèrdola, Falset i Barberà de la Conca.

La moció aprovada al març pel ple de Sant Julià de Ramis assegurava que era "de justícia" que el consistori iniciés aquest litigi per tal de "retornar la dignitat a les famílies". "La injustícia continua, silenciada pel temps; per això farem tots els tràmits necessaris i contra qui calgui per rescabalar el botí de guerra requisat", avisava la moció. L'alcalde del poble, Marc Puigtió, d'ERC, explica ara que van decidir que les eleccions no aturarien el procés i que van presentar la reclamació al maig. "Ho hem iniciat nosaltres, però la idea és que amb els papers ja fets sigui més fàcil que els altres ajuntaments s'hi apuntin; de fet estem en contacte amb diversos municipis",

assenyala.

A Vilademuls, que abans de les eleccions municipals ja va iniciar els tràmits per demanar la compensació, els veïns hi van perdre gairebé 4,5 milions de pessetes, que, segons l'informe encarregat per Delso Quintana a la UdG, avui tindrien un valor de més de 60 milions d'euros. Com explica Castells, "era un poble rural i els veïns tenien diners perquè hi havia molta escassetat i eren els que tenien menjar per vendre: xais, vaques, patates..." La gent de pagès, que vivia als municipis petits on els ajuntaments van recollir els diners declarats il·legals, va haver de començar de zero perquè va perdre gran part dels seus estalvis, com molts altres, però també es va refer abans perquè tenia el que és bàsic per sobreviure, l'aliment. Com expliquen Castells i l'advocat Antoni Quintana, del bufet Delso Quintana, la pèrdua patrimonial de cada família és difícil de quantificar, perquè només es van retirar els diners emesos després de la revolta militar contra la República, però aquest cop de destrall dirigit a les economies dels vençuts va fer patir tothom, va deixar-ne molts en la misèria i va afectar sobretot les butxaques més modestes. "Qui vivia més al dia, ben segur que tenia bitllets emesos de feia menys temps", reflexiona Castells. L'únic estudiós que ha intentat posar números a l'espoli franquista, José Ángel Sánchez Asiáin, xifra en 3.000 milions de pessetes l'impacte a tot l'Estat. Catalunya, com a últim bastió de la resistència antifranquista, va ser la zona més afectada.

El que és clar, com remarca l'advocat Quintana, és que aquest episodi "no només va tenir una afectació directa sobre les famílies espoliades, sinó sobre les generacions posteriors". "És molt difícil de valorar –assenyala–, però hi ha molts fills que no van poder estudiar, per exemple, perquè a casa no hi havia diners." No hem d'oblidar que la pèrdua dels estalvis es va sumar a la penosa economia de postguerra, l'impacte emocional però també econòmic dels milers de morts i empresonats i les dificultats per trobar feina de molts dels que es van convertir en sospitosos d'haver col·laborat o simplement simpatitzat amb els rojos.

En el cas de les persones que van entregar directament els seus diners a les sucursals bancàries i sempre que els descendents guardin la prova del rebut, també s'està obrint la via per reclamar. Aquí va iniciar el camí el despatx que l'exjutge Baltasar Garzón té a Madrid, llocad. Per ser "justos i també per sumar esforços", Delso Quintana Advocats ha decidit col·laborar amb ells i després de l'estiu impulsaran una demanda conjunta. Fa temps que Castells i el bufet busquen afectats i ja han rebut una setantena de respostes. Fills i, sobretot, nets d'espoliats que a casa havien sentit a parlar d'aquest episodi i remenant papers han trobat el resguard necessari per fer la reclamació també estan preparats per demanar justícia.

Voluntat política, la clau Quintana reflexiona que la demanda dels particulars és més difícil que la dels ajuntaments perquè s'ha de demostrar que qui fa la reclamació és l'hereu i no s'entra en conflicte amb altres hereus, entre altres tecnicismes. Malgrat tot, però, el despatx està convençut que la reclamació pot tenir recorregut. Fins ara, llocad ja ha portat als tribunals tres demandes de particulars i totes tres han estat rebutjades pel Suprem i ara són al Tribunal Europeu de Drets Humans. Un apunt important: el TS les va tombar, però un dels dictàmens deia explícitament que només la voluntat política permetrà superar el problema de la prescripció. I és que les reclamacions de particulars presentades fins ara han topat amb l'argument que s'havia d'haver reclamat el retorn dels diners comissats pel franquisme durant l'any posterior a la instauració de la democràcia. "És una excusa jurídica", assegura Quintana, i hi afegeix: "Probablement, si es fa bé la feina i fem molta pressió, s'acabarà aconseguint que l'Estat creï algun tipus de fons que compensi part de la pèrdua econòmica experimentada." No seria la millor solució perquè no es tornarien tots els diners, no se n'actualitzaria el valor i segurament es limitaria en el temps la reclamació, però ja seria molt més del que hi ha ara: no res.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 29-07-2019, Pàgina 8

-El Punt Avui. Nacional 29-07-2019, Pàgina 8

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/1642682-el-desgreuge-per-l-espoli-es-reactiva.html>